Dr. Hegyi András

(1946—1988)

1946. szeptember 4-én született Marosvásárhelyen. Ifjúságának, eszmélésének és felnőtt éveinek minden mozzanata városunkhoz kötődött, iskoláit is Szegeden végezte. 1970-ben szerzett tanári diplomát a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, s rövidesen az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszék munkatársa lett. 19—20. századi egyetemes történelmet oktatott, tudományos munkásságában pedig a helytörténet iránt kötelezte el magát. Szeged két világháború közötti történetéből írta meg egyetemi doktori értekezését, majd 1986-ban megvédte Szeged 1918—1944 közötti agrártörténetéről szóló kandidátusi disszertációját.

Az évek során a helytörténeti kutatás jelentős szervezőjévé vált, amelyet több általa szerkesztett kötet jelez. Közéleti ember volt. Előbb a KISZ-ben, majd az MSZMP-ben, amelynek egyetemi hallgató kora óta tagja volt, dolgozott különböző területeken. Társadalmi, közéleti tevékenysége nem korlátozódott az egyetemre, több országos, megyei és városi szervezet és testület tagja volt. E téren végzett munkáját számos kitüntetés jelzi. Kedves, közvetlen, nagy munkabírású embernek ismertük. Tanítványai és kollégái nemcsak szakmai együttműködésére számíthattak, hanem segítőkészségére is. Az utóbbi hónapokban rázúduló erkölcsi terhet nem tudta elviselni. Fájó, hogy a sors ily rövidre szabta életét.

Emlékét megőrizzük...

Az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszék munkatársai és a történész kollégák.

Rockefeller-Foundation

„Jelenlegi súlyos helyzetünkben különösen jóleső örömmel számolhatunk be arról, hogy kutatóeszközeink kiegészítésére segítségünkre sietett a külföld, — mondta a magy. kir. Ferencz József-Tudományegyetem rectora az 1930/31-es tanévről szóló beszámolójában — *jelesül az Észak-amerikai Egyesült Államoknak egy hatalmas alapítványa, a Rockefeller-Foundation, amely (...) természettudományi kutatások támogatására 119 000 dollár egyszer s mindenkori és azonfelül hosszabb időre szóló évi segélyt engedélyezett."*

„A Nagy Magyar Alföld metropolisában és a magyarság legnagyobb vidéki kultúrközpontjában" álló egyetemünknek a két világháború közötti időszakban is jó híre volt, és jó kapcsolata a külföldi intézetekkel. Így kerülhetett arra sor, hogy 1931-től a *Rockefeller-Alapítvány* támogatását élvezte, egészen 1940-ig, amikor is, ismert történelmi, politikai okokból ez a támogatás megszűnt. Kitüntetett állapot volt ez, hisz a jobbnál jobb amerikai egyetemek mellett csak kevés európai vagy más földrész egyeteme élvezhette az alapítvány „jussát". Ilyen volt a lipcsei, az oslói vagy a párizsi, a londoni egyetem. Ilyen „társaságban" szerepelni valóban rangot jelent, nem beszélve arról, hogy pénzt.

Nézzünk néhány adatot! Az első évben tehát kapott az egyetem kutatási eszközökre 119 000 dollárt, és fenntartási költségekre 36 000 dollárt. A következő évben szintén megkapta a beruházásra ugyanazt a pénzösszeget, fenntartásra pedig 21 000 dollárt. Ez az összeg, ahogy az évek telnek, csökken, ám gondolható, hogy mindez mégis óriási segítség lehetett azokban az ínséges időkben...

Nem mintha nem ismételhetnénk meg az elején idézett sorait az akkori rectornak: „Jelenlegi súlyos helyzetünkben...

Igen, megint súlyos helyzetben van az egyetem, nincs pénz, és nem dicsekedhetünk el a Rockefeller-Foundation támogatásával sem, egyelőre. Egyetemünk múltja az alapítványnál egyébként jó ajánlólevél; a következőket olvashatjuk a sikeres '30/31-es tanévvel kapcsolatban: *„A Rockefeller-Alapítvány eddig már 17 kötetre terjedő munkában ismertette a világ legkülönbözőbb részéről, és így hazánkból is azokat az új, vagy újonnan átrendezett intézeteket, melyeket alkalmasnak talált arra, hogy egy vagy más tekintetben a többi hasonló intézményeknek mintaképül szolgáljanak. Új intézeteink birtokában mi is számíthatunk arra, hogy valamelyik új intézetünk ismertetésére sor kerül."*

Számíthatunk-e vajon ma arra, hogy régi jó hírünkkel, és új kapcsolatainkkal, megnyerjünk külföldi alapítványokat támogatásunkra? Mondjuk éppenséggel a Rockefeller-Foundationt.

Megalakult az FDSZ

A Budapesti Műszaki Egyetem dísztermében október 7-én a késő esti órákban kimondta megalakulását a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete. Az újonnan megalakult szervezet azonban nem rendelkezik sem programmal, sem működési- és szervezeti szabályzattal. A negyedik variációban elkészült és kézhez kapott tervezetek ugyanis a legtöbb hozzászóló véleménye szerint hiányosak és általánosak voltak. Az elhangzó módosító javaslatokat azonban a levezető elnök nem szavaztatta meg, így azok feledésbe merültek. Nem tisztázták, hogy mit jelent pontosan az *„önállóan működő, alulról építkező szervezet"* meghatározás.

Miért? A jelenlevő küldöttek nagyjából három csoportot alkottak, aszerint, hogy kinek mi volt erről a kardinális kérdésről a véleménye. A délelőtti vitában még úgy látszott, azok vannak többségben, akik a teljes szervezeti önállóságért szállnak síkra. Érdekes módon az ebédszünet után felszólalóknak szinte mindegyike a pedagógus-szakszervezettel való „szövetséget" igényelte. A harmadik csoportba tartoztak az ingadozók, és még néhányan, akik a még nem is létező Közoktatási Dolgozók Szakszervezetével kívántak szövetséget.

Kardinális kérdésként jelentkezett az önállóság, illetve a szövetségi hovatartozás. Ez ügyben a jelenlévő küldöttek három csoportot alkottak. Az elsőként felszólalók szinte valamennyien a teljes szervezeti önállóságért, a később szólók a pedagógus-szakszervezettel való szövetség elsőségéért szálltak síkra. A teljesen tanácstalanok kisebbséget alkottak, de voltak olyanok is, akik a még csak távlati tervekben létező „Közoktatási Dolgozók Szakszervezetének Szövetségében" gondolkodtak.

A felszólalók „nem feledkeztek meg" a jelenlegi szakszervezet illetőleg a kormány kritikájáról sem. Elhangzott, hogy a „SZOT berkein belül most utóvédharc folyik", s ez magában rejti „a felülről induló alulról építkezés" veszélyét. *Benkó Sándor* (BME) elmondta, hogy a felsőoktatás állami finanszírozása minden civilizált osztályban természetes. Nálunk jelenleg olyan alacsony a felsőoktatás részesedése a költségvetésből, mint néhány kelet-afrikai országban. Az értelmiség presztízsvesztesége, a tudás leértékelődése több verzióban is elhangzott.

A legfontosabb stratégiai kérdések azonban lezáratlanok maradtak. A kezdetben jelenlévő 196 képviselőből 41-en kértek szót. A felszólalók többnyire egymás mellett beszéltek, így az érdemi döntés helyett csak félmegoldás születhetett. Megválasztottak egy kilenc főből álló Intézőbizottságot, melyet megbíztak a program és működési szabályzat átdolgozásával, az elhangzottak figyelembevételével. Ennek elfogadása a féléven belül újból összeülő küldöttértekezlet feladata lesz.

Az FDSZ megalakult. Megalakult? Nem lehet tehát tudni, hogy új szakszervezet jött-e létre, avagy csak megindult a pedagógus-szakszervezet „osztódása". Nem tudni azt sem, hogy ha tovább bomlik, milyen viszony lesz a hajdani egész részei között. Új hierarchia alakul, vagy a valódi önállóságért folytatódik a harc. Ha minden új szervezeti egység vezetői a régi Pedagógus Szakszervezet funkcionálisai közül kerülnek ki, alighanem minden marad a régiben. Nekik nem lesznek állásgondjaik, „alul" meg, miután az előőrsök kifáradtak, lehetetlenné válik a derékhad.

Az Intézőbizottság, s egyben az FDSZ elnöke *Kiss Papp László* lett, a titkára pedig *Horváth Péter*, a pedagógus-szakszervezet köznevelési és felsőoktatási osztályának jelenlegi vezetője.

K. A.

Barátaink 64 mezőn

Egyetemünk sakk-klubjának nagy eseménye volt a berlini Humbold Egyetem sakkozóinak őszi látogatása Szegeden. Az egy évvel ezelőtt kialakult sportbarátság —, melynek fő színtere a sakktábla, 64 fekete és fehér mezője — sikeresen folytatódott tovább.

A jóhírű német sakksport képviselői ezúttal is nehéz feladat elé állították klubunk csapatát. Bár a házi bajnokságok „örök győztese", a Kibernetika csapata 3 jeles sakkozóját is kiállította a 17 játszmából álló küzdelemben, s az ez évi 3. helyezett „Olga és a fiúk" csapat is teljes létszámban erősíthette válogatottunkat, egyetlen ponttal mégis alul maradtunk. Talán, ha a házi bajnokságon a 2. helyezést elért Ságvári Gimnázium sakkcsapatának kitűnő versenyzőit is szerepeltetni tudjuk, nagyobb sikerrel járunk. Terveink között szerepel, hogy gyakorló gimnáziumunk legjobb sakkozóit a jövőben nem csupán a házi versenyekbe, hanem a nemzetközi kapcsolatokba is bevonjuk.

A mérkőzésen játékosaink az alábbi eredményeket érték el: *Mészáros Gy.:* 0 pont, *Linczer J.:* 0,5 pont, *Fekete Z.:* 1,5 pont, *Blázsek Z.:* 2 pont, *Csuka O.:* 1,5 pont, *Bornis A.:* 1 pont, *Bernáth R.:* 0,5 pont. *Alexy N.:* 0 pont (2 játszmából) és *Szőke G.:* 1 pont (1 játszmából), összesen: *Humbold Egyetem—JATE: 9-8.*

Némi vigaszt szolgáltatott a ráadásként megrendezett villámverseny, amelyet fölényesen nyert Mészáros Gy. 14 ponttal, *D. Bertholát* (10,5 pont), *E. Rödel* és *D. Wilke* (9-9 pont), valamint Csuka O. és Fekete Z. (8,5-8,5 pont) előtt.

Német barátaink találkoztak egyetemünk sportéletének vezetőivel, *Balázs Mihály* nevelési rektorhelyettessel és *Kocsondi Andrással*, a JATE SC elnökével is. A baráti eszmecserén megállapodás született a két egyetem sportkapcsolatainak további fejlesztéséről. Ebben sokat segíthet Dieter Wilke, a Humbold Egyetem sportköre hallgatói tagozatának vezetője, aki egyúttal mint kiváló sakkozó is bemutatkozott.

Az élményekben bővelkedő találkozó után — melynek támogatásáért köszönet illeti a JATE KISZ-bizottságot és a Károlyi Mihály Kollégium vezetését — a jövő évi, Berlinben esedékes viszontlátás reményében búcsúztunk el német barátainktól.

—ely—

Modern és konvencionális...

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola igazgatóhelyettesét *Rozgonyiné dr. Molnár Emma* főiskolai tanárt kérdeztem meg arról, hogy mi az elképzelése korunk titkárnőjéről?

— A titkárnőnek modernnek és konvencionálisnak is kell lennie. Modernnek gondolkodásban, frissességben, dinamizmusban, ami jellemző korunk emberére, de konzervatívnak abban az értelemben, ami a nyugodtságot, visszafogottságot és intelligenciát jelenti. Ezt kevésbé szokás emlegetni, pedig fontos. A titkárnő kulcspozícióban dolgozik.

— *Milyen legyen a titkárnő egyénisége, tudása, felkészültsége?*

— Legyen egyénisége, karaktere. Legyen okos, részrehajlás, megalkuvás nélkül tudjon dolgozni, úgy, hogy közben saját karakterét megőrizze. Mindenekelőtt legyen magas fokú a tudása és a felkészültsége. Tudjon jól gépelni, esetleg legyen jártas a gyorsírásban. Emberekkel kell foglalkoznia, ezért egy kicsit pszichológus is. Nagyon fontos a tájékozottsága a napi dolgokban, informálódjon a szó nemes értelmében. Ami a magatartását illeti, tudnia kell, hogy mit csináljon, hogyan viselkedjék bizonyos szituációkban, hogyan viselkedhet főnökével, kollégáival, s az idegenekkel; ez összességében intelligencia kérdése.

— *Kérem, pár szóval jellemezze az ideális főnököt, s az ideális főnök-titkárnő kapcsolatot!*

— A főnök ne legyen szeszélyes, hanem egyszerű és szerény. A titkárnőjét olyan munkatársnak tekintse, akire számíthat és aki mindennapi munkájának része. Alkalmazkodniok kell egymáshoz, mert enélkül nem lehet elképzelni kettőjük kapcsolatát — megjegyzem, más emberi kapcsolatot sem —, bárki legyen is a főnök és bárki legyen a titkárnő.

DARÓCZI GABI

Szabad sajtó

Bulvárkodás

Még két hete sincs, hogy kezünkbe vehettük a *Reform* című, — *„független demokratikus hírmagazin"* első számát. Már aki a kezébe vehette, ugyanis a vidéken 60 ezer, a fővárosban 40 ezer példányban megjelenő lap valamennyi darabja egy nap alatt elfogyott. Végre egy bulvárlap! — sóhajtottunk és fizettünk mint a katonatiszt... Nem csak a tartalom, a forma is teljesen eltér a nálunk megszokottól, leginkább az osztrák Neue Kronen Zeitunghoz hasonlít.

A Reform Rt. ez év márciusában alakult meg. Tizenhárom hazai szervezet, köztük a Magyar Hitel Bank Rt., a Magyar Televízió, a Rubik Alapítvány, az MSZMP KB két vállalata (a Kossuth Könyvkiadó és a Hírlapkiadó Vállalat), a Hazafias Népfront és a Magyar Gazdasági Kamara, adta össze a 10 millió forint alaptőkét. A lap igazgató-főszerkesztőjének, *Tőke Péter*nek bevallása szerint a Reform üzleti vállalkozás, a piacon kell megélnie. Így, ha számításaik beválnak, havonta 250 ezer forint nyereséget könyvelhetnek el, amennyiben a remittenda nem haladja meg az 5%-ot. Erről pedig egyelőre szó sincs.

Mit kínálnak az olvasónak 29 forintért a szerkesztők? Információkat, sztorikat, jó képeket, pletykákat; a főszerkesztő szavaival: *„közvetítenek a közvélemény és a politikai-hatalmi intézményrendszer között"*.

A szándék: rendben. Két szám után ennél többet nem is illik mondani. Mérjen a *piac*. Ha lesz már végre...

—ela—

„Ujjé" a Ligetbe'

Ha fehéren feketék akarunk lenni, akkor így kérdezünk: ahogy napjaink meg vannak, úgy meg lesznek-é lapjaink számlálva? (A *Liget* az első periodika a sorban.) *„Magyarországon negyven év óta most először indul spontán kezdeményezésre lap. A centralizált kultúrpolitika keményen megakadályozta a műhelyek létrejöttét, s még a kinevezett pártirányítással működő, de karakteresebb orgánumokat is szétzúzta."* Írja a „Beköszöntőjében" *Levendel Júlia*, az egyik szerkesztő.

Vagy éppenhogy ez a *többoldalúság* odázná el a kulturális meg gazdasági katasztrófát? Mindenesetre így jóval több az esélyünk az elkerülésére, még akkor is, ha a kultúra napfényes páncélzatú, ám vak lovagja kell legyünk ahhoz, hogy ebben túlzottan hihessünk! Kultúránk szempontjából az van, hogy majdcsak lesz valahogy. Vagy kard ki kard!, cic, cic, buldózer!? Vágjuk ki az erdőt, essünk a falnak?

Ne. Ezt az intést tartalmazza a szerkesztő *felvezetője* és a szerkesztett tartam is. „Az aktualitások villogása mellett tűnődésre, szépségre, s a szemlélődés közben nyugtalanító igazságokra" vágyóknak készül a lap. Bízva a művelődésben tehát, bízva a művészet erejében.

A Liget a Hazafias Népfront Családvédelmi Tanácsának irodalmi és ökológiai lapja, és az első két számhoz a pénzt is ők előlegezték; segítséget kaptak még a Soros-Alapítványtól is a beindításhoz. A lapfenntartást, ahogy a többi most induló folyóirat, a vásárlóktól-olvasóktól és a szponzoroktól remélik.

Mi pedig azt reméljük, hogy valóban műhellyé válhat a Liget, és igényes irodalmi orgánummá. Erre nem sok jel mutat, őszintén szólva, az első lapszám után. Túl csendes, túl bátortalan, túlon-túl biztos akar lenni...

s-int

Lesgól

Let's go!

Mi áll a kapuban?

Áll a kapus; áll a labda; (áll a háló?); áll a levegő; áll a nem tudjuk mi; áll a bál. Behelyettesítjük. Mi áll a KAPU-ban? Áll benne a főszerkesztő, *Brády Zoltán;* áll a tematika (nagyonis — kisebbségek, Erdély); (ott van észrevétlen a kormány? — idézem a *Tisztelt Olvasó* című írást: „Bizonyára feltűnik Önöknek, hogy folyóiratunk néhány publikációja eltér a magyar kormány által képviselt nézetektől, etc."); néhány cikk *szélkavar*, de nem felforgat; aztán néhány cikkről nem tudjuk, miért van a lapban... Áll egy kicsit a karneváli hangulat.

Kicsit elszabadul a menny-ország a lapkiadásban? Nem témánk. Az viszont igen, hogy az átlag (intelligens) olvasót célozza meg a *Kapu*. (Puff!) Érdekes, és értékes anyagokkal is. Például; összeállítás az *Erdélyi Magyar Hírügynökség* híreiből, vagy a *Vörös horizontok* című ópusz. „Nyugat friss szenzációja Pacepa emlékirata." „Valódi bestseller!" Így harangozza be a volt román kémfőnök visszaemlékezését a főszerkesztő. Egyébként minden írást beharangoz, sőt, minősít Brády Zoltán. Hogy miért van erre szükség? Hát azért, hogy reklámot csináljon, az írásokat mintegy „berobbantsa". Nem nehéz, mert az ez ideig „tiltott irodalmat" hirdeti. Szóval van némi bosszú szaga a lapnak. És vannak túlkapásai is. Például: Levelek a szerkesztőhöz, aztán *Buda Béla dr.* válasz-elemzése, vagy az asztrológiai rovat. És az *Underpress* négyes számával fejeződik be, mint külön irodalmi melléklettel a Kapu. Most képzeljük el ezt úgy, hogy nem tematikus az anyag. Akkor még hatásvadászóbb, még hatásosabb a szerkesztetlenség, vagy ha úgy tetszik, a sokatakarás... Ebben az első számban az irodalmi, a szó szoros értelmében vett kultúra elhanyagolható...

Félreértés ne essék: lehet még jó ez az orgánum, és isten mentse bármi hivatalos megtorlástól! Kellett már nekünk ez a lap! Elég legyen ennyi! (Avagy a címnél maradva: e cikk műfaji elnevezése mondjuk legyen: *büntetőrúgás.)*

—lymo—